8. Uluslararası Balkan Forumu, "Ticaret, Yatırım, Finans ve Rekabet" ana teması ile TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından 21-22 Nisan 2016 tarihinde İstanbul'da SİVİL GLOBAL 2016 Zirvesi kapsamında başarıyla icra edilmiş, son derece yapıcı ve samimi bir ortam içinde gerçekleştirilmiştir.

Forum'a, Türkiye'den, Balkan ülkelerinden ve farklı bölgelerden resmî, sivil ve özel her disiplinden temsilciler, çok sayıda sivil toplum kuruluşu, Balkan İletişim Ağı ve diğer bazı uluslararası kuruluşlar ile iş dünyası temsilcileri, diplomatik misyon temsilcileri, akademisyenler, uzmanlar, düşünce kuruluşları, ulusal ve uluslararası medyadan temsilciler katılmışlardır.

Balkanlar'ın istikrarı, refahı ve karşılıklı bağımlılık için stratejik katkı sunmak, Balkanlar ve Türkiye arasında ortak ekonomik ilişkilerin önümüzdeki 10 yılı için bir perspektif geliştirmek amacıyla düzenlenen toplantıda; "

Balkanlar'da Serbest Pazar Ekonomisine Dönüşüm

”, “
’, Balkanlar
’da Sanayi, Yatırım, Ticaret; Sektörel Dağılım
”, “
Dünya
Enerji
Piyasaları ve Bölgesel Etkisi,
Global
bir Eğilim olan Yenilenebilir
Enerji
Yatırımları
”, “
İşsizlik ve Yoksulluk
”, “
’, Türkiye
ve
Balkanlar
İlişkileri: Fırsatlar ve Beklentiler
” başlıklı oturumlarda ilgili konular ele alınmış, Balkan ülkelerinin ve genel olarak Balkanlar
’ın bahsi geçen konularda yaşadığı ve yaşayabileceği durumlar tartışılmış, söz konusu ülkeler ve kurumlar arasında işbirliği gerçekleştirilebilecek alanlara ve bu işbirliğinin niteliğine dair görüş teatisinde bulunulmuştur.

1. Ülkeler arasındaki anlaşmazlıklar Avrupa ’nın Balkan ülkeleri üzerindeki tavrında değişiklere sebep olmaktadır. Ülkeler Avrupa standartlarını kabul ederek birbirlerine müdahalede bulunmamalı, birbirlerinin bölgesel bütünlüğüne ve bağımsızlığına saygı duymakla beraber işbirliğinin geliştirilmesi için çaba göstermelidir. Balkanlar
’da tarihin de vermiş olduğu güçle pozitif ilişkiler geliştirilmelidir. Bunun ekonomiye yansıması da; öncelikli olarak siyasi istikrarın sağlanmasına bağlıdır. Çift taraflı ilişkilerde aşama kaydedilirse hem bölgesel bazda hem ülkeler bazında siyasi istikrara olumlu katkıda bulunulabilir.

2. Hukukun üstünlüğü ilkesinin güçlendirilmesi, Bölge ve Bölge ülkelerinin ekonomik güçlenmelerinin sağlanmasında önemli bir faktördür.

3. Batı Balkanlar , yeni bölgeselleşme tartışmalarında önemli bir konumda bulunmaktadır. Geleneksel olarak Batı Balkanlar AB’nin etki havzasındadır. Zira hem doğrudan yabancı yatırımlar hem de ticaret ilişkileri açısından AB, Batı Balkanlar
’ın temel ekonomik ortağıdır. Ancak 2008 ekonomik krizi ile birlikte liberal piyasa ekonomilerinin krizi ve Balkanlar
’ın Avrupa

perspektifinin zayıflaması, AB'nin dönüştürücü gücünün azalmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ise yükselen güçler küresel sistemde ağırlıklarını artırma eğilimine girmiştir. Çin bu ülkelerin başında gelmektedir ve Batı
Balkanlar
için de önemli bir aktöre dönüşmektedir. Önümüzdeki süreçte Çin'in yatırımlarının siyasi sonuçları da Batı
Balkanlar
'da hissedilecektir.

4. 1992 yılından itibaren, diğer bir deyişle sosyalizmden serbest piyasa ekonomisine geçişten günümüze kadar gerek Bölge'de siyasi istikrarın ve barışın temini ve gerekse de başarılı bir piyasa ekonomisi için gerekli kurumsallaşma ve sektörlerin belirli bir olgunluğa erişmesi yolunda önemli mesafeler alınmıştır. Özellikle AB ile ilişkiler ve üyelik süreci, hem ekonomik hem de siyasi istikrarın muhafaza edilerek geliştirilmesi için önemli bir etkendir. "Doğrudan Yabancı Yatırımlar" açısından önemli bir engel olan yolsuzlukla mücadele konusunda Bölge ülkelerinin hükümetlerince gösterilmesi gereken sürekli kararlılık için yine AB üyeliği en önemli motivasyon unsurudur.

5. Bölge'ye gelen "Doğrudan Yabancı Yatırımlar" öncelikle özelleştirmeler yoluyla bankacılık sektöründe yoğunlaşmıştır. Gelen yatırımcıların çoğunluğunu gelişmiş AB ülkeleri oluşturmaktadır. Yatırım ve iş iklimindeki göstergelerde yaşanacak iyileşmeler yatırım miktarını artıracaktır. Diğer yandan zenginleşmeyle beraber yatırım açısından en önemli cazibe faktörlerinden birisi olan iş gücü maliyetinin de yükseldiği görülmektedir.
Turizm
genelde her ülke için potansiyel olabilecek hizmet sektöründeki en cazip yatırım alanı olarak gözükmektedir. Sanayi alanında ise belirli bir geçmişe sahip eski Yugoslavya'dan devralınan
otomotiv
, metal ve tekstil de önemli yatırım potansiyeline sahiptir. Son olarak tarım ve hayvancılık ile buna bağlı olarak gıda işleme alanlarında Batı
Balkanlar
'ın yatırım potansiyeline sahip olduğu vurgulanmıştır.

6. En nihayetinde, özellikle Türk yatırımcıların önyargılardan kurtularak cesaretle Balkanlar 'a yatırım yapması hem kendileri, hem
Türkiye
, hem de yatırım yapılan ülkeler için önemli kazanımlar sağlayacaktır.

7. Otomotiv , bilişim teknolojileri, tıbbi cihazlar, eczacılık ürünleri, ziraat, enerji , inşaat, tekstil,
turizm
ve film endüstrisi alanlarında - Makedonya örneğinde görüldüğü üzere - yatırımcılara avantajlı fırsatlar sunulmaktadır. Makedonya; karayolu, demiryolu, deniz ulaşımı ve iki yeni uluslararası havaalanıyla özellikle
Avrupa
ülkeleri için avantajlı bir konumda bulunmakla birlikte;
Türkiye
, AB ve Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunması onu yatırımcılar için cazip bir

konuma taşımaktadır. Yaygın yabancı dil kullanımı, vergi avantajları, yabancı yatırımcılara eşit muamele, ülkeler arası ikili anlaşmalarla yabancı yatırımcıların hakları korunmakta ve yatırımlar hukukî zeminde garanti altına alınmaktadır.

8. Bir örnek olarak incelenen Kosova'nın bağımsızlığını 111 ülkeyle beraber, Sırbistan hariç tüm yakın komşular, G-7 ülkeleri, AB'nin 28 üyesinden 23'ü, 28 üyeli NATO'nun 23 üyesi, Avrupa Konseyi'nin 33 üyesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın 35 üyesi tanımıştır. Türkiye, Kosova'yı ilk tanıyan ülkeler arasındadır. Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması'nın bir parçası olarak Kosova bu yıl, AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması imzalamıştır. Kosova'nın, tüm kriterleri yerine getirdikten sonra AB ile "vize serbestisi" anlaşması imzalaması beklenmektedir. Kosova, 2009'da IMF ve Dünya Bankası, 2013'te de Türkiye'nin desteğiyle Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası üye ülkeleri arasına katılmıştır. BM, AB, NATO ve diğer tüm uluslararası ve bölgesel girişimlere üyelikler, Kosova'nın başlıca öncelikleri arasında gelmektedir. Bu yaklaşımların, Kosova'nın bölgesel mekanizmalara aktif katılımının sonucu olarak Sırbistan'la ilişkilerde yaşanan normalleşme, tüm engellemelere rağmen nispi bir başarı olarak değerlendirilmiştir.

9. Kosova, yeni devlet kurumları inşa etmede ve bunu yaparken de gerekli yasal altyapıyı kurmada, demokratik standartları güçlendirmede, etnik çeşitliliği ve ekonomik gelişmeyi sağlama hususunda önemli bir süreci geride bırakmıştır. Bağımsızlıktan bu yana Kosova ekonomisi, uluslararası ekonomik sisteme entegre olmada önemli bir aşama kaydetmekle beraber yıllık % 4-6 arası bir büyüme gerçekleştirmektedir. Yine Kosova, bağımsızlıktan bu yana her türlü bölgesel inisiyatif içinde yer almış, ilişkilerini geliştirip güçlendirmiştir. İlerleyen dönemlerde de bu politikalar sürdürülecektir. Kosova'nın Türkiye ile ilişkileri Kosova için oldukça önemlidir ve bu ilişki üç done ile özetlenebilir: "mükemmellik", "dinamiklik" ve "çok boyutluluk".

10. Kosova ve Türk iye arasındaki ilişkilerin sağlamlığının başlıca unsurları; iki ülke arasında önemli bir anlaşmazlık olmaması, Bölge üzerinde aynı vizyona sahip olmaları, uluslararası platformlarda Türk iye'nin söz hakkını Kosova lehine kullanması, tarihsel bağlar ve ekonomik bağlılıklar Türk iye'yi Kosova için önemli bir stratejik müttefik hâline getirmiştir. İki ülke arasındaki ticari alışveriş, 2015 verilerine göre 300 milyon avro seviyesindedir. Kosova'da yaklaşık olarak 400 Türk

şirketi faaliyet göstermektedir.

11. Balkanlar ’ın güvenliği; beşerî, kültürel, ekonomik ve tarihî sermayenin onarıcı ve kriz önleyici gücünden yararlanarak daha iyi sağlanabilir. Askerî güçle karşı tarafı etkisizleştirme siyaseti yerine, kültürel ve ekonomik üretim marifetiyle toplum refahına hizmet edecek şekilde yatırım ve ticaret yollarının önü açılmalıdır.

12. Arnavutluk’ta, 5 MW üstündeki elektrik santrali kurulumlarında ciddi teşvik mevcuttur. Avrupa ’da güneş alan en temiz sahaya sahip olduğundan güneş enerjisi için çok avantajlı bir konumdadır. Çok ciddi su potansiyeli olduğundan hidroelektrik santraller kurulması açısından da oldukça elverişlidir. Hidroelektrik santral kurulumunun bir avantajı da; hem AB hem Dünya Bankası ve İsviçre gibi ülkelerin bu yatırımlara % 60’a kadar destek veriyor olmasıdır. Dolayısıyla; iş adamları % 40’lık bir yatırım planı yaparak bu alanda faaliyet gösterebilirler. Tekstil sektöründe bir işçinin maliyeti Türkiye ’de 700 avro civarında iken bu rakam Arnavutluk’ta 400 avro civarındadır. Arnavutluk’ta insanlar birden fazla dil konuştukları için hizmet sektörü de yatırımcılar açısından oldukça avantajlıdır. Binalar oldukça eski olduğundan kentsel dönüşüm projeleri de bir an önce Arnavutluk’a girmelidir. Bu bağlamda, altyapı hizmetleri için ciddi bir potansiyeli mevcuttur. Avrupa ülkeleri için ulaşım kolaylığı olduğundan sağlık ve eğitim yatırımları için de oldukça cazip bir konumdadır.

13. Forum katılımcıları tüm Balkanlar ’da yapısal dönüşüm süreçlerinin canlandırılarak hızlandırılması ile orta ve ileri teknoloji üretim becerilerinin artırılmasının gelecek için önemini ısrarla vurgulayarak teyit etmişlerdir. **22 Nisan 2016, İstanbul**